N.F.S. Grundtvigs tale i Folketinget om trosfrihed i blandede ægteskaber

Taler
Nikolai Frederik Severin Grundtvig
Medlem af Folketinget

Dato
18. oktober 1850

Sted
Christiansborg

Omstændigheder
Lovudkast om religiøs opbringning af børn i blandede ægteskaber

Den høitærede Minister for Kirke- og Skolevæsenet yttrede forleden, om jeg hørte ret, at Rigsdagen maatte takke ham, fordi han ikke havde forelagt eller agtede at forelægge større Love end denne (Latter), da ellers Rigsdagen kunde faae Udseende af at være parmanent, hvilket var til dens egen Skade (Hør). Skjøndt jeg nu ikke kan vide, hvad dette vildfremmede Ord „permenent" skal betyde i Ministerens Mund, om det skal være, hvad vi paa Dansk kalde varig eller hvad vi kalde vedvarende, saa troer jeg dog, at Udseendet af hvilkensomhelst af Delene eller Udseendet af begge Delene vilde aldeles ikke skade Rigsdagen (Jo) enten i Virkeligheden eller Folkets Øine (Jo, Jo!), naar den kun havde Leilighed til at udrette meget Godt og virkelig udrettede det (Hør!) Forøvrigt er jeg ikke den Eneste i Folkethinget, det veed jeg, som høit Beklager, at den høitagtede Minister for Kirke- og skolevæsenet ikke nu i næsten hele 2 Aar har fundet det enten nødvendigt eller dog nyttigt at forelægge større eller mere omfattende Lovforslag, end saadanne som den Lovsmule, vi her have for os (Hør!). Vistnok siger Ordsproget, at „Krummer er ogsaa Brød", men af Krummer bliver man dog sjelden feed, og ligesaalidet som Folkeskolen blev feed af den Lovsmule, hvorved Degneskatten til Latinskolen ophævedes, ligesaalidet bliver Folkekirken feed af den Smule Lov om Fordeling af Børnene af de forældre, som leve i de saakaldte blandede Ægteskaber. Dersom nu det danske Kirke- og Skolevæsen for mine Øine var i en blomstrende Tilstand, saa at der egentlig ingen ny Lov behøves, saa skulde jeg vist ikke den, som pressede den ærede Minister for en ny Lov, Thi det er mit Valgsprog, som jeg mener er Historiens, „saa Love men gode", men for mine Øine er Danmarks Kirke- og Skolevæsen et forskrækkeligt Virvar som trænger meget til at ordnes, og ikke blot til at ordnes, men ogsaa saavidt muligt at befrugtes med gode Love.

Saaledes er det i mine Tanker og vistnok ogsaa i Fleres, og de ikke saa faa Forandringer, som den høitærede Minister for Kirke- og Skolevæsenet allerede har givet baade ved Latinskolen og ved Universitetet, hvor saaledes jo nylig blandt Andet de 4 Faculteter, som vare ligesom de 4 Hjul paa en gammel Karosse, ere blevne forøgede med et femte (Latter), visse Forandringer bevise, baade at Ministeren langtfra er uvirksom i sin Kreds og ligeledes, at han er langtfra at ansee Forandringer for unødvendige, men han synes i mine Øine altfor godt baade at kunne og at ville undvære Rigsdagens Medvirkning. Dog herom vil der blive bedre Leilighed til at tale under Drøftelsen af Finantsloven, og jeg skulde ogsaa her kun endnu berøre, at selv denne lille Lov vilde Ministeren, om jeg forstod ham ret, helst have undgaaet at fremlægge og derimod afgjort Sagen ved en Resolution eller Kongens Nøgel. Naar jeg nu fremdeles betragter den lille Lov om de saakaldte blandede Ægteskaber, og spørger mig selv, om den behøves efter Grundloven, da skulde jeg helde til at besvare dette Spørgsmaal med Nei, dersom ikke hele det høie Ministerium synes mere end at helde til den Anskuelse, at Grundloven vel uden videre kan skille os ved Rettigheder, men ingen skjenke os (Hør!).

Jeg skulde ellers nemlig have tænkt, at idet Grundloven erklærer alle borgerlige Rettigheder for uafhængige af Kirkesamfundet, dermed var der ogsaa afskaaret al Tale om Ægteskaber mellem Medlemmer af forskjellige Kirkesamfund som et eget Slags Ægteskab, thi naar man gjør det til et eget Slags Ægteskab, et saakaldet blandet Ægteskab, som skulde have egne Indskrænkninger og Forpligtelser, saa kommer, saavidt jeg kan forstaae det, Forskjellen imellem Kirkesamfundene til at udøve Indflydelse paa de borgerlige Rettigheder, som Grundloven sagde, at den ikke skulde (Jo! Jo!), altsaa naar jeg skulde antage denne Lov for nødvendig, saa er det kun, at den er en betinget Nødvendighed, nødvendig fordi nu engang Ministeriet har den Anskuelse, fordi Ministeriet nu engang ingenlunde synes at troe, at dets Forpligtelse til at holde paa Grundloven, ogsaa medfører Forpligtelse til i deres ministerielle Virkekreds at følge Grundloven (Cultusministren: Jo!); det er kun det, som kan gjøre det til en betinget Nødvendighed, at der kommer en saadan Lov, nemlig Nødvendigheden af at skaffe Borgerne den Ret, som Grundloven hjemler dem. Forsaavidt imidlertid det nærværende Udkast holder paa Begrebet om blandede Ægteskaber, om Ægteskab mellem Medlemmer af forskellige Kirkesamfund som et eget Slags Ægteskaber, forsaavidt kan jeg ikke sige, at det sætter Grundloven i Kraft, men maa meget mere sige, at det egentlig i mine Øine svækker dens Virkning, og det kunde da efter mine Tanker aldrig vælges uden som et mindre Onde, jeg mener,

vælges som en Afgjørelsesmaade, der er bedre end den ved Resolution. Sagen er nemlig den, at naar Grundloven til denne Side tilgavns skulde træde i Kraft, da maatte rigtignok, efter mine Tanker, Ægteskabets borgerlige Gyldighed ved Lov gjøres aldeles uafhængig af nogensomhelst Ceremoni eller saakaldet Vielse enten i Kirke eller Synagoge (Hør!), thi først naar det skeer, først da kan det ogsaa blive Tilfældet, at Ægteskaber, som ere stiftede borgerlig, paa eens Maade og paa eens Vilkaar, blive samme Bestemmelser undergivne i alle Maader, og at det da overlades til de Vedkommende selv om de ville lade sig vie i nogen Kirke og da i hvilken, men det veed jeg nok er saa langt fra den ærede Ministers Anskuelse om denne Sag, at saavidt komme vi vistnok i Anvendelse af Grundloven i hans Dage. Kun een Ting skal jeg endnu berøre under den almindelige Behandling af Loven, idet jeg forbeholder mig Ændringsforslag i det Enkelte, og det er vel ogsaa noget Enkelt, forsaavidt det er et enkelt Udtryk „at opdrage" i den eller den Troesbekjendelse, men det er et enkelt Udtryk, som indeslutter i sig en heel Grundsætning, som i mine Øine er ligesaa urigtig og fordærvelig, som den hidtil har været almindelig.

Naar f. Ex. de gamle Romere eller andre Hedninge, som forstod ved Religion kun nogle visse Ceremonier, gjorde det til en borgerlig Forpligtelse at opdrage Børn i denne Religion, da kunde det godt gaae an. Naar de nye Romere og andre Papister, som ogsaa lægge hele Vægten paa Ceremonier, ligeledes gjøre det til en borgerlig Forpligtelse, saa gaaer det ogsaa nok an, men hos os, her i Folkekirken, have vi noget, som vi alle veed, hedder Confirmation; det er jo allerede sagt her i Loven, da der ikke staaer Opdragelse i Religionen men Opdragelse i Troesbekjendelse. Dette er allerede dermed givet tilkjende, at her er noget i Folkekirken, som vi kalde Troesbekjendelse, og den skal aflægges ved det, vi kalde Confirmation og om vi ogsaa talte om blot at opdrage i Folkekirkens Religion, saa vilde vi dog forstaae det samme derved, som at opdrage i Troesbekjendelsen, saaledes, at paa en vis Tid, i en vis Alder, skulle Børnene aflægge denne Troesbekjendelse høitidelig i Kirken, saa det gaaer nu slet ikke an at forpligte Nogen til at opdrage enten deres egne eller Andres Børn i den TroesBekjendelse; det gaaer ikke an at forpligte Nogen til, at de skulle bringe Børnene til at aflægge en saadan høitidlig Troesbekjendelse, enten de have den tilsvarende Tro eller ikke; det gaaer ikke an, siger jeg, fordi det er en meget uforsvarlig Tvang, det er en Samvittighedstvang, som ikke alene som alt saadant er forkastelig, ikke alene som alt saadant strider mod menneskelige Rettigheder, men det er tillige en saadan Samvittighedstvang, som nødvendigviis, hvor den taales, maa sløve Samvittigheden, maa vænne de Unge til at spase og lege med de

høitideligste Troskabsløfter, (Monrad: Maa jeg bede om Ordet?) maatte det saameget mere, naar der dog, som jeg vil haabe, efter Grundloven bliver nogen Religionsfrihed her i Landet for dem, som ere confirmerede, thi hvad synes man vel om, at man skulde tvinges til paa Søndag at lade sig confirmere her i Folkekirken, at vedkjende sig en Troesbekjendelse, og man saa alligevel paa Mandag gik hen, og paa det høitideligste frasagde sig den, som Noget der aldrig var kommet ind for Ens Tænder.

Vi skulle desuden huske paa, at, naar vi tale om at opdrage i Folkekirkens Troesbekjendelse, da er, saavidt jeg ved, efter de gjældende Love, ikke andet at vælge imellem, end at lade sig saaledes confirmere, det vil sige, at aflægge denne Troesbekjendelse, enten man har den eller ikke, eller ogsaa at sættes i Tugthuset. Det vilde derfor være galt nok, om vi ved at beholde denne Lov eller at antage den forandrede „Opdragelse I" til "Opdragelse til", det vilde være galt nok, men det vilde dog levne Rum tilbage for den voxne Unge til at hævde sin Troesfrihed, og derfor skal jeg, naar der maa være et Valg, foretrække dette som et mindre Onde, og det skal jeg da ved næste Skridt tillade mig at foreslaae, ligesom ogsaa en Forkortelse af Loven, thi, uagtet den kunde synes kort nok i det Hele, saa er der dog Flere end jeg, som finde, at Halen er for lang.

Kilde
folketingstidende.dk

Kildetype
Dokumentation på online medie

Tags
Folketingstale, Politisk tale

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-i-folketinget-om-trosfrihed-i-blandede-aegteskaber